

Tar Károly

Világos emlékezet

Groteszk hangjáték

Szereplők:

Öreg

Fiatalember

Lajos

Idegen

Szomszédasszony

Szent István hangja

Kislány

I.

Fájdalmas erősödő, majd halkuló, szívbemarkolóan édes, romantikus zene. Szuszogás. Horkantás. Sóhajtás.

Cseng a telefon. Ijedt horkantás. Ismétlődő telefoncsengés. Horkantás, sóhajtás.

Öreg: Na mi az! Ki? *Felijedve.* Ki az? *Pillanatnyi csend. Sürgető telefoncsengetés.* Megyek már! *Szösszmötöl. Követelőző telefonberregés.* Mán mér olyan sürgős? *Felveszi a telefonkagylót.* Halló!

Fiatalember: Halló!

Öreg: Halló! Halló! Ha ló? Egyen zabot! Te vagy az Béla? *Krákog.*

Fiatalember: *Unott érdeklődéssel.* Mit csinálsz Nagyapa?

Öreg: Reszelem a torkomat. És hülyeségeket beszélek. Az előbb azt álmodtam, hogy hús éves vagyok, és a nagyanyádon fekszem. Ilyenkor nem illik zavarni az embert!

Fiatalember: Apámnak megígértem, hogy felhívlak.

Öreg: Hát akkor hívjál! *Leteszi s telefont. Kattanás.*

Kisvártatva újból cseng a telefon.

Öreg: Földes lakás. Kivel óhajt beszélni?

Fiatalember: *Kuncog. Aztán egyszuszra.* Ne hülyéskedj, Nagyapa, tudom, hogy parkettás! Mobilomról hívlak, mindjárt kimerül. Hogy vagy?

Öreg: Kifelejtettél valamit a mondatok közül. Így szokad: *(a fiú hangját utánozva)* Ne hülyéskedj, Nagyapa, azd meg! Tudom, hogy parkettás, azd meg! Mobilomról hívlak, mindjárt kimerül, azd meg. Hogy vagy? Azd meg... Én meg azt mondom neked, hogy ...hattyúk! Igen, a tiedé! Nagy bével, mint Béla. Azd, persze. ... hatod. ...azd. Ki adta neked ezt a ronda nevet? Méghogy Béla!

Fiatalember: Nagyapa, egyetérthetünk. Valóban ronda a nevem, csakhogy ez minden, amit örököltem tőled. Ha jól tudom, kedves fiad kívánságára történt, aki ugyancsak Béla, és akit van szerencsém apámnak tudni, ő adta nekem ezt a nevet. És nem biztos, hogy hirtelen felindulásból vagy krónikus agybeli impotenciája miatt. Tőle tudom, hogy kifejezett kívánságodra kaptam a Béla a nevet. Mert-hogy így hagyományos. Így lettem én a legifjabb Béla!

Öreg: Érdekes. Erre nem emlékszem... De majd segíték a dolgon. Mostantól kezdve Pistike legyen a neved.

Fiatalember: Túl vagyok a harmincon. Pista lehetnék talán, vagy István. De a barátaim Bellnek hívnak.

Öreg: Kiújult a lumbágóm. De ne mond el apádnak, mert megint elcipel az orvosokhoz, akik a fenekembe nyúlnak, téged pedig arra kényszerít, hogy gyakrabban „ringoljad a bellemet”...És akkor szép is leszel, meg csengő is. És agyatlan, mint apád, akit nagyapádhoz hasonlóan tisztelned illene. O.K. Bell!

Fiatalember: Hogy micsoda?

Öreg: Semmi, csak egy kicsit átváltottam amcsira. Ha már Bell a neved.

Fiatalember: *Tétovázó csend után az amerikai filmekben hallottak mintájára.* Jól vagy, nagyapa?

Öreg: Hát...

Fiatalember: Minden O.K.?

Öreg: O.K. Bell!

Fiatalember: O.K. Nagyapa!

Öreg: Persze, hogy minden O.K.!

Fiatalember: O.K. Akkor hagylak, éppen kimerül a mobilom...

Kattanás. Öreges sóhajtás, nyögés, szellentés. Fúvószenekart utánzó trombitálás, dobszó, cintányér.

II.

Csengőhang. Szöszmötölés.

Öreg: Felveszi, majd elejti a kagylót. Nyögve lehajol érte. Mérgesen. Halló! Hal-ló!

Ismételt csengetés.

Öreg: Ez a postás... Megyek már! Csozog. Kulcs fordul a zárban. Ajtónyikorgás.

Öreg: Ááá...Te vagy az Lajos!

Lajos: Mást vártál?

Öreg: Mi az? Miért jöttél? Kölcsön nem adok, mert nincs miből! Késik a postás a nyugdíjammal... De ha volna, akkor sem adnék, mert elfelejtet megadni. Szóval, ne kérj, mert nem adok és csak megutállak.

Lajos: Bemehetek?

Öreg: Hát persze.

Lajos: Ma szerda.

Öreg: Kit érdekel?

Lajos: Megegyeztünk, hogy szerdán sakkozunk.

Öreg: Igen? Nem emlékszem.

Lajos: A múlt szerdán...

Öreg: Teljesen kiment a fejemből.

Lajos: Tényleg nem emlékszel?

Öreg: Tényleg.

Lajos: Mész?

Öreg: Hova?

Lajos: Nálad is több már, mint az ész!

Öreg: De igenis, jól emlékszem mindenre, ami fontos volt az életemben. Látom például magam, amikor először világgá mentem. Eszmélésem kezdete volt ez. Apám valamiért megharagudott reám, és mert rossznak nevezett, illendő volt világgá mennem. Még nem töltöttem be a negyedik évemet. A gyaloghídon át aprítottam, amikor utolért apám. „Állj meg te kicsi gazember!” mondta nevetve. Vérisértetlen szaladtam a hídon, a folyó túlsópartja felé, ahol a parki sétány két oldalán, a gyorsvízű csermelyekben, óceánra vágyó papírhajók úsztak. Az első padon akkor is ott ült és nagytaréjú kakast formált sima agyagból a szobrászkoldus. Bámulat vitt engem világgá. később is. Az agyagszerűen formálható világ utáni vágy és az angyal-fehér hajókkal elérhető végtelen iránti sóvárgás...

Lajos: Sakkozunk?

Öreg: *Sakkfigurák elrendezésének hangja a háttérben.* ...És hogyan emlékeznek Matild vörös mellbimbóira? Világosan emlékszem, ahogyan minden blúzán át, sísteregve kitüremkedtek... Hányszor kapkodtam utánuk bódult örömmel? S amikor kacér mozdulattal blúzából előttem először kibújít: „málna, mely márványra hullt”, ruháimból kifolyva magam is piruló vajjá váltam... Egymást simogatva a világ összes gondja méltóságos lassúsággal távozott belőlünk az érdektelenül kozmikus végtelenbe...

Lajos: Válassz. Fehér vagy fekete?

Öreg: A gyász sem feledtetheti, hogy „Milyen volt szőkesége?” Arra pedig már nem emlékszem, hogy miként ment el. Mondják, hogy összetöpörödvé, fonnyadtan. És hogy kiszívta volna nőiessége színeit a betegség? Nem hiszem!

Lajos: Tavaly távozott... Fehér kezd.

Öreg: Méghogy megromlott az emlékezetem?!

Lajos: ...Nemsokára követjük mi is. Piesztusi!

Öreg: Egész életem előttem áll. Tükörből szemlélem magam. Szókratész büszke lenne rám, hogy milyen bölcs vagyok és megvilágosult.

Lajos: Fő az önbizalom! *Erélyesen lép a sakkasztalán.* „Amíg önnek sakkot adok, maga engem nem bánt”!

Öreg: Naaa! Több is veszett Mohácsnál!

III.

A bejárat csengő hangja. Második csengetés.

Lajos: Kétszer csenget. Ez a postás?

Öreg: Vagy a gázos.? Esetleg a villanyszámlás? Hadd gebedjen!

Lajos: Vesszen az ellenségünk!

Harmadik csengetés.

Öreg: Megyek már! Lajoshoz. Ki a fene lehet?

Fordul a kulcs a zárban. *Nyikorogva nyílik az ajtó.*

Idegen: Szép, jó napot kívánok! Elnézést a zavarásért...

Öreg: Mértéktartó dühvel. Merre kívánja, hogy elnézzek, hiszen hegy-magasra nőtt, eltakarja előttem a Napot. A feje felett nehezen gyakorolhatom az elnézést, merthogy kinőtt az Isten markából? Látom hófehéret hord a tetőn? Mi kéne, ha volna?

Idegen: Tamásékat keresem, de nem találok ebben a nagy fene blokkban?

Öreg: Maga erdélyi?

Idegen: Székely.

Öreg: Ase rossz.

Idegen: Holnap es az leszek, ha megérem. Tamáséknál vár reám betegségem orvossága... A fiam hagyta ott, amikor hirtelen tovább állt, mert munkát ajánlottak néki a németek.

Öreg: Nem látszik rokkantnak.

Idegen: Belül férgesedünk. Motorhibám van nekem es. Akadozik...

Öreg: Sajna... Tamás? A feleségem Tamás lány volt, „sápsi” – környéki, egy éve füstté vált, hogy porait hazavihessük szülőfalunkba. Azt mondta, sehol máshol, csak ott van nyugovása, mert ott a hazája.

Nagyvárosi utca zaj, gépkocsivezetők-, ideges telefonálók, hivatali veszekedők szópárbaja, dühös káromkodások és csikorgó zenetörmelék egyvelege.

Idegen: Nyugodjék békében.

Öreg: Kérdezzük meg a szomszédasszonyt.

Csoszogás. Ajtón dörömbölés. Kulcscsikorgás, ajtólánc zörgése.

Öreg: Tamásékat keresi ez a jóember.

Szomszédasszony: Tamás? Ja, a Tamás család? Úgy gondolom, hogy ők azok a románok a szuterénben.

Öreg: Úgy gondolja?

Szomszédasszony: Egyértelműen.

Idegen: Az nem lehet!

Szomszédasszony: Tamás Attila lett kiírva az ajtójára. Pékségben dolgozik, a felesége pedig tömbházunkban takarít.

Idegen: Az nem lehet, hogy román!

Szomszédasszony. Romániából jöttek.

Idegen: Ez igaz!

Szomszédasszony: Mondom, hogy románok.

Szent István hangja: *Méltóságteljesen.* „... a jövevényeket jóakaratóan gyámolít-sad és becsben tartsad”!

Idegen: A testvérekre ez nem vonatkozik. Koppánytól Örkény őrnagyáig többeket négybe, sokan másokat keményen szájba vágta már ezen a földön.

Öreg: *Békéltetően, de gúnyosan.* Nem egyértelműen, hanem az állampolgárságuk vonatkozásában a hivatalok felé... Na de ne nyissunk vitát. Köszönjük, kedves szomszédasszony.

Szent István hangja: *Komorán.* „Ha pedig le akarnád rombolni, amit építettem, vagy szétszórni, amit összegyűjtöttem, kétségkívül igen nagy kárt szenvedne országod.”

Nyomatékos csend.

Öreg: Mi történik itt?! Patakokban folyik a szenvedés!. Jöjjön jóember.

Ajtócsukódás.

Idegen: Hogy hívják ezt a jó magyar asszonyt?

Öreg: Özvegy Zimmermann Erikné.

Idegen: Nahát, ha Tamás Attila román, ez az asszony pedig magyar, akkor én vagyok a szépkiskenyerűszentmártoni plébános orosz markotányosnőben fogant ortodox unokája!

Öreg: Az idegen is ember!

Idegen: Ács Áron a nevem. Köszönöm segítségét.

Öreg: Ne fáradjon! Így is elége szégyenlem magam...

Idegen: Fizetségként apám mondásaiból magára hagyok egyet.

Öreg: Gondolja, hogy jó helyen lesz nálam?

Idegen: Gondolta a fene! De ha nem tetszik es, vissza aztán már nem veszem!

Öreg: Pedig kölcsön kenyér visszajár!

Idegen: Nagypám mondta: Székely szarta a magyart! Hozzátennem: Ha szaglik es, el kell viselnünk! És köszönöm a hozzám való szívességét. Egészséget!

Öreg: Szálljon alá, földi. Ott találja majd orvosságát.

Idegen: Bocsánatot kérek a zavarásért.

Ajtócsukódás. Csoszogó léptek.

Lajos: Béla! Erélyesen sürgetve. Béla! ... Béla, megint te következel!

IV.

Fájdalmas erősödő, majd szívbemarkolóan édes, halkuló romantikus zene. Szuszogás. Horkantás. Sóhajtás. Csengetés. Ijedt horkantás. Ismétlődő csengés. Horkantás, sóhajtás.

Öreg: Na mi az! Ki? *Felijedve.* Ki az? A postás?! *Pillanatnyi csend. Sürgető telefoncsengetés.* Megyek már! *Szöszmötölés. Követelőző telefonberregés.* Mán mér

olyan sürgős? Felveszi a telefonkagylót. Halló! Halló!

Lajos: Nehezen veszed föl. Mi a baj?

Öreg: Semmi. Csak a lumbágóm...

Lajos: Ma péntek. Azt ígérted, hogy eljössz hozzám sakkozni?

Öreg: Járókával?

Lajos: És a négyezer lépés?

Öreg: Tőlem tudod, hogy ez az utolsó erdélyi polihisztoron se segített.

Lajos: Száz esztendőt élt. Ez nem semmi!

Öreg: Nekem a nyolcvan is sok.

Lajos: „Az élet szép, tenéked magyarázam!”

Öreg: Nem értem én már ezt a világot...

Lajos: Ezzel a náladnál sokkal fiatalabbak is így vannak. Gondolj csak a népszavazásra.

Öreg: Miféle népszavazásra. Nem emlékszem.

Lajos: Ez komoly?

Öreg: Na ne hidd, hogy meggajdultam! Ez még hátra van. Tökéletes az emlékezőtehetségem.

Hangegyveleg a világháborús évekből. „Fel, fel vitézek a csatára...”, Karádi: „Mindig az a legszebb perc...”, Párbeszéd-törmelék, nyegle hangok: „Igenis méltóságos uram!”, Horthy, Csáky, Teleki./ Minden oláh menjen ki!” Részeg katona dala: „Esztiike, Esztiike, Esztiike lány! / Estére legyen a babám” Díszlépés, fegyvercsattogás. Ismétlődő harsogás: „Nem, nem, nem soha!” Ideges fenyegetés: „Pofa súlyba! A kutyauristenit a puliszkazabáló büdös anyátoknak!, Operettdallam-foszlányok: „Ó, édes istenem, Szibil!”, Mézédeseen: „Alázatosságát, Tengeremély hódolatom! Csókolom a kisztihandját, nagyságos asszonyom...” Rikácsoló hang: Kellott nektek szebb jövő!/ Szebb jövő és facipő!”, Fenyegetően: Belegyalogolok a piszkos pofátokba! , Szirénahang, bombatalálat, ágyúdörgés hangja. „Most aztán meglátjátok a magyarok istenét!”

Öreg: Pontosan emlékszem mindkét főtéri lóra. Az egyik hófehér volt. Vitéz nagybányai Horthy Miklós, a „lovás tengerész” ült a nyergében, elegánsan beszélt rajta a Szent Mihály templom északi oldala elé. És amikor felhő került a torony tetején pompázó aranyozott kereszt fölé, az Unió utca baloldali járdáján megbolydult a nép, a tömeg átrohant a szembeni házsor elé, hogy védelmet találjon. Valaki elkiáltotta magát: Dől a torony! Gyerekvoltam, magukkal sodortak. Később aztán helyreállt a rend. És kitartott, amíg a nagybátyám felöli kopott lipicai fel nem horkant a katonákat búcsúztató asszonyok sírására. Búcsút intettünk a lószekereken gubbasztó magyar katonáknak. Nagybátyámat, jó mélyen Lengyelországba vitték a lovak. Aztán sebesülten, térden csúsza etette azt az egyet, amelyik megmaradt. Hazaérkezve, a szomszédok közreműködésével, néhány nap alatt megettük a gebét. Szellő volt a neve.

Lajos: De hiszen szavaztál!

Öreg: Nem is tudom... Mikor?

Lajos: Igen?

Öreg: *Idegesen*. Igen? Nem?! Nem emlékszem...

Lajos: Béla, megint többszavas az agyad. Húsz év alatt se kopott meg a székeley-séged.

Öreg: Most is látom a kést. Csöpögött róla a vér. „Magyar vér!” – ordította a gyűlölettel újraoltott, esze ment román legény. Anyám halottfehérre szorította a kezem, hogy az istenért meg ne szólaljak magyarul.

Lajos: Rég volt. Spongyát reá.

Öreg: Van már rajta szemfedő!

Lajos: Majd összetartozunk.

Öreg: A keletiekkel, sárgákkal, barnákkal igen, De fajtánkkal nehezen. Erre sem emlékezik majd évek múltán ez az agyatlan és szíve hagyott világ! Én nem, az már biztos!

Lajos: Te mondtad egyszer, hogy Székelybánjáról való a mondás: „Há sze maga törődik bátyám?!”

Öreg: Bíz, ha akarjuk, ha nem, örökké ezt tesszük. Mert erre kényszerítenek: Törődünk!

Lajos: Mit tehetnének?

Öreg: Ilyesmit kérdezett édesanyjától másnapos reggelén az a városból hazalátogató székely fiatalember is, miután az előző este, itálosan összekülönbözött rokonságával: „Erősen rusnya voltál az este, édös fiam! Testvéreidet is ok nélkül megharagítottad.” – mondta megbánást serkentő hangján az anya. „Igaz-e? – kérdezte a fiú, hogy időt nyerjen a beismerésre. „Bizony így történt, édes fiam.” – mondta az anya. „Édősanyám!” – szolt aztán valamennyi idő múlva a fiú –, „Most mán mit csináljak?!” Az anya serényen asztalt terített, és erélyesen rászólt a lelkiismeretével küszködő fiúra: „Hát... Reggölizzél, édes fiam!

Lajos: Ha nem jöhetsz sakkozni, magam megyek hozzád”

Öreg: Gyere! És légy olyan jó, háromszor csöngess.

Lajos: Miért hármat?

Öreg: Kettőt a postás csönget. Ilyenkor mindig a szélütés kerülget.

Lajos: Gondolod, hogy strókot kapsz?

Öreg: Azt te kapod, amikor megmattollak. Nekem majd magyarul jön...

Lajos: Akkor idehallgass, megy a szél: *Kiadós szellentés hangja*.

Öreg: Hangos szélnek, nincsen szaga. Az ütést majd tőlem kapod a huszonnyolcadik lépésben. Vén hülye!

Lajos: Aki mondja, az!

Öreg: Paraszt...

Lajos: Na ne ordíts velem!

Öreg: Magamban tettem. De ordíthatunk és szórakozhatunk együtt is, ha úgy akarsz!

Lajos: Vált az agyad.

Öreg: Van úgy néha, hogy amikor beszélünk, gondolkozunk is.

Lajos: Gondoltál már arra, hogy mibe fogsz meghalni?

Öreg: Hát persze. Reményeim szerint ebben a puhaszürke házikabátomban...

Lajos: Hülyegyerek... Rakd fel a bábukat, nemsokára érkezem...

V.

Fájdalmas erősödő, majd szívbemarkolóan édes, halkuló romantikus zene. Szuszogás. Horkantás. Sóhajtás. Csengetés. Ijedt horkantás. Ismétlődő csengés. Sóhajtás.

Öreg: Na mi az! Ki? Felijedve. Ki az? A postás?! Pillanatnyi csend. Sürgető telefoncsengetés. Megyek már! Szöszmötölés. Követelőző telefonberregés. Mán mér olyan sürgős? Felveszi a telefonkagylót. Halló! Virágos örömmel. Te vagy az Kisemese? Gyere nálam, főzök neked angyalbögyörőt!

Kislány: Egyszuszra. Mennék, de nem lehet, mert tréningre megyek az uszodába. Onnan meg balettleckére, aztán haza, mert még magolnom kell, holnap angoltól írunk dolgozatot. De majd gyakrabban felhívlak, ja, mert az apu vett nekem is mobilt, és minden csütörtökön fel kell, hogy hívjalak, és fel is hívlak, mert szeretlek, és megkérdem, hogy vagy? Vagy valami ilyesmi... Jól vagy? Mit csinálsz? Ja, elnézést, mert mondtad, hogy magyar ember csak gyereket csinál! Nálunk ezt az iskolában másként mondjuk, de most ezt nem mondom, mert ezt se szereted. És az elnézés helyet is — mondtad — magyarabb és nyíltabb, ha bocsánatot kérünk. Hogy vagy?

Öreg: Köszönöm, jól.

Kislány: Jó neked, mert nem kell iskolába járnod. És balettre sem, meg zongorázni sem, mert te időmilliomos vagy, mondtad az anyucim. És mivel töltöd az időt?

Öreg: Ülök és gondolkozom.

Kislány: Fáradsz?

Öreg: Nem, mert többnyire csak ülök. De mondd csak, mi hír az iskolában?

Kislány: *Hadarva*. O.K. Csak olykor idegesítenek az osztálytársaim, mert tele vannak mindenféle cuccokkal, amire nekem persze nem jut. Azt mondtad az apu, hogy ez nem is baj, pedig baj, mert kinéznek maguk közül. És a nevem se tetszik nekik. Andreának, Beának, Bernadettnek, Erikának, Noéminek, Timeának, és Yvetnek sem. És azt hiszem a fiúknak sem. Nem is tudom, magyar vagyok én ezzel a névvel vagy román? A Bell mondtad, hogy te majd adsz nekem valami jobb nevet, ha szépen kérek.

Öreg: Nekem tetszik a neved. Most már ne haragudj, de én adtam neked azt a nevet. Viseld egészséggel.

Kislány: Persze, nem olyan fontos, hogy új nevem legyen. Felejtsd el! Úgyis azt hallom otthon, hogy mostanában gyorsabban felejtessz. Pedig ugye, csak viccből mondtad, hogy milyen lassú a felfogásod, olyan gyorsan felejtessz?!

Öreg: Ne higgy a pletykának. Még túrhetően jó az emlékezőkém. De „Csak a

szépre emlékezem”. Tangó. Meglátod, Kisunokám, majd veled is hasonlóan törté-
nik, amikor eljön az ideje... Csakis a szépre! Csakis a szépre!

Kislány: O.K. Nagyapa. Csakis a szépre! Szia! Legyen jó napod! És úgy szép, ha
mindig is virágos marad az emlékezeted...

Kattanás. A tangó erősödő, majd elhaló, lány zenéje.

Ligezi Pál: Folt (fotografika)